

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของลาว
ภายหลังยุคจินตนาการใหม่*
SOCIAL AND CULTURAL CHANGES IN LAOS
AFTER THE NEW IMAGINATION ERA

วศิน ปัญญาวุตรตระกูล

Wasin Panyavuttrakul

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Social Sciences, Naresuan University

Corresponding Author E-mail: ajtop_1@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในยุคจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ซึ่งเป็นแนวทางที่เน้นการศึกษาเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือข้อมูลในอดีตอย่างเป็นระบบ เพื่อทำความเข้าใจบริบท การเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบทอย่างวิพากษ์ (Textual analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ในยุคหลังจินตนาการใหม่ช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 ได้ให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจที่มีความสอดคล้องกับระบบตลาดโลกมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่ 1. การส่งเสริมด้านกฎหมาย สิทธิ และความเสมอภาคระหว่างชาย – หญิง 2. การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านสิทธิของแม่และเด็กด้านสิทธิและกฎหมาย 3. โดยการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงเพื่อเข้าร่วมการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 4. การสร้างนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม; รัฐบาลลาว; ยุคจินตนาการใหม่

* Received July 16, 2025; Revised September 6, 2025; Accepted October 16, 2025

Abstract

This research article aimed to studying the New Imagination Policy of Lao PDR related to the approaches to social and cultural changes in the New Imagination Era of Lao PDR. by using research is a qualitative research using the historical method, which is an approach that emphasizes the systematic study of past events, phenomena, or data to understand the context, changes, and impacts that occurred in different periods historical research to collect data from documents (Documentary Research) by using critical textual analysis (Textual analysis).

The study results found that in the post-re-imagination era after 1986, Lao PDR has given more importance to the economy that is more in line with the global market system, which has resulted in four social and cultural changes: 1. Promotion of laws, rights and equality between men and women. 2. Promoting women's roles in maternal and child rights and laws. 3. Promoting women's roles to participate in production to develop quality of life, and 4. Creating a new cultural nationalist policy of the Lao PDR.

Keywords: Social and Cultural Changes; Laos Government; The New Imagination Era

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่นั้น มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวทางการเมืองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี ค.ศ. 1975 – 1985 รัฐบาลในช่วงเวลานี้ได้พยายามสร้างชาติขึ้นมาใหม่ในหลาย ๆ ด้านตามที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้วางแนวทางเอาไว้ คือ การสร้างคนสังคมนิยมใหม่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนลาวในระบบสังคมนิยม มีจิตใจรักชาติด้วยการปฏิบัติตามแนวทางการนำของพรรค แต่อย่างไรก็ตามแนวดังกล่าว ไม่ประสบความสำเร็จ (สุรัชย์ ศิริไกร, 2548) จากความล้มเหลวดังกล่าวในแนวทางการ บริหารและพัฒนาประเทศของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว รัฐจึงมีความจำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาประเทศในปี ค.ศ. 1986 หรือที่เรียกว่า “นโยบาย จินตนาการใหม่” เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในสังคมลาวจาก

ระบบรวมศูนย์มาสู่ระบบกระจายอำนาจ และกำหนดราคาและการลงทุนตามกลไกตลาดโลก หรือการเริ่มเปิดรับทุนนิยมมากขึ้น (ณัฐชัย อ่ำทอง, 2564) ทำให้รัฐบาลลาวเริ่มสร้างสังคม และวัฒนธรรมใหม่ในช่วงยุคจินตนาการใหม่ได้เริ่มปรากฏขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษานโยบายจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในยุคจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร (Documentary Research)

2. แหล่งข้อมูล

เป็นการศึกษาจากเอกสารของรัฐบาล ที่หอสมุดแห่งชาติ สปป.ลาว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการระบุหัวข้อ ประเด็นสำคัญ แนวคิดหลักเพื่อให้การเก็บข้อมูลจากเอกสารเป็นระบบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การทำความเข้าใจและตีความเนื้อหาในเอกสารเพื่อหาความสัมพันธ์แบบมีเหตุผลระหว่างกันในแต่ละประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัย

การพัฒนาประเทศของลาวภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ (Post Socialism) เป็นผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการที่ลาวต้องเปิดประเทศ กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศแบบใหม่ โดยเริ่มจากการประชุมสมัชชาพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ครั้งที่ 4 ค.ศ. 1986 ไกสอน พมวิหาน เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ได้ตัดสินใจประกาศนโยบายใหม่ในการพัฒนาประเทศที่เรียกว่า “จินตนาการใหม่” ในที่ประชุมสมัชชาพรรคในครั้งนี้ (อนินทร์ พุฒิชิต, 2546)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ดำเนินเศรษฐกิจตามแบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ตั้งแต่ปี ค.ศ.1996 โดยให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารงานด้านเศรษฐกิจของพรรคฯ และรัฐบาลเป็นหลักให้สอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจภายในและต่างประเทศโดยได้รับรองร่างกฎหมายใหม่หลายฉบับ ได้แก่ กฎหมายมรดก กฎหมายการบินพลเรือน กฎหมายว่าด้วยการแก้ไขข้อขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ และกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการกำหนดเป้าหมายด้านสังคมและวัฒนธรรมผ่านการดำเนินงานของสหพันธ์แม่หญิงลาว ดังเห็นได้จากในปี ค.ศ. 1988 ในกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของสหพันธ์แม่หญิงลาว ให้สหพันธ์สอดคล้องกับมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1986 โดยมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคโดยเน้นบทบาทหญิง-ชายในการพัฒนาแล้ว แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้หญิงเป็นหลักมากกว่าการให้ความสำคัญในบทบาทหญิง – ชายในครอบครัว โดยเน้นที่ตัวผู้หญิงเป็นหลัก (ณัฐชัย อ่ำทอง, 2564) การกำหนดนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคจินตนาการใหม่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยสามารถแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็นดังนี้

1.การส่งเสริมด้านกฎหมาย สิทธิ และความเสมอภาคระหว่างชาย – หญิง

การส่งเสริมบทบาทชาย – หญิงด้านกฎหมาย สิทธิ และความเสมอภาค ภายหลังปี ค.ศ. 1986 ทางพรรคและรัฐบาลลาวได้เริ่มให้ความสำคัญต่อสิทธิของแม่หญิงในทางกฎหมายมากขึ้น โดยได้เริ่มปรากฏให้เห็นจากรายงานการเมืองของศูนย์กลางพรรคต่อกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปี ค.ศ. 1986 ได้กล่าวแถลงการณ์เกี่ยวกับความสำคัญและแนวทางการปลดปล่อยผู้หญิงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติภายใต้การส่งเสริมของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้ทั่วโลกยอมรับรัฐบาลและสหพันธ์แม่หญิงลาวในระดับสากลและการช่วยเหลือต่าง ๆ ขององค์กรระดับสากลจึงส่งผลให้ทางคณะสหพันธ์แม่หญิงชั้นศูนย์กลางได้รณรงค์หรือทำการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในการด้านสิทธิและความเสมอภาคระหว่างเพศภายหลังการเซ็นสิทธิสัญญาในหนังสือพิมพ์แม่หญิงลาว ปีที่ 12 ประจำเดือนมกราคม ฉบับ 142 – ตุลาคม 1992 ฉบับ 152 เกี่ยวกับบทบาทชาย – หญิงด้านกฎหมาย สิทธิ และความเสมอภาคทางกฎหมายพร้อมให้คณะสหพันธ์แม่หญิงที่สังกัดอยู่ตามท้องถิ่นเขตแขวงต่างหาแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัดพร้อมในระดับกระทรวงต่าง ๆ ให้ได้เอาใจใส่ติดตามผลักดันการปฏิบัตินโยบายเกี่ยวกับแรงงานของกรรมกรผู้หญิงให้ดำเนินไปด้วยความคุ้มครองของรัฐ

และต้องได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามที่พรรคและรัฐบาลได้วางแนวทางเอาไว้ (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553)

2. การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านสิทธิของแม่และเด็กด้านสิทธิและกฎหมาย

จากกองประชุมใหญ่ผู้แทนสหพันธ์แม่หญิงลาวครั้งที่ 3 ที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1993 และมีแนวทางปฏิบัติจนถึงปี ค.ศ. 2000 สหพันธ์แม่หญิงลาวได้เพิ่มทวิการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิผลประโยชน์ของแม่หญิงและเด็กน้อยบรรดาเผ่าต่าง ๆ คณะสหพันธ์แม่หญิงแต่ละชั้นได้เข้าร่วมในการค้นคว้าบรรดานโยบายต่าง ๆ กฎหมายรัฐธรรมนูญและบรรดาโครงการของพรรคและรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลประโยชน์ของแม่หญิงพร้อมทั้งผลักดันและจัดตั้งปฏิบัตินโยบายต่าง ๆ ที่มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชายให้กลายเป็นรูปธรรมในสังคมมากขึ้น พร้อมทั้งได้ประสานสมทบกับคณะพรรค อำนาจการปกครองชั้นต่าง ๆ และสร้างความร่วมมือกับองค์กรสากล เพื่อปฏิบัตินโยบายต่อผู้หญิงตามแนวทางนโยบายรวมของพรรค (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553) รัฐบาลลาวได้จัดตั้งสำนักงานให้คำปรึกษาในการช่วยแก้ไขปัญหามิชีวิตแก่ผู้หญิงทั้งในระดับครอบครัวและสังคม โดยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารบทบาทหญิงชายเพื่อเผยแพร่และสนองข้อมูลรับใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้หญิง และรวบรวมกฎหมายบางมาตรการที่เกี่ยวกับสิทธิและพันธะของแม่หญิงลาวที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายแห่ง สปป.ลาว ได้ทำการค้นคว้าเรียบเรียงเอาบรรดาสิทธิและพันธะพื้นฐานของแม่หญิงลาวบรรดาเผ่าต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และนิติกรรมอื่น ๆ มารวบรวมเข้ากันเป็นหนังสือคู่มือเพื่อให้ผู้หญิงสามารถนำไปใช้ข้อมูลที่เป็นทางด้านการกฎหมายที่พัวพันถึงสิทธิและพันธะของแม่หญิงลาวในแต่ละขอบเขตการทำงานของสังคมให้แก่ตนเอง เพื่อเป็นเงื่อนไขที่ดีในการเพิ่มพูนสร้างสรรค์องค์ความรู้แก่แม่หญิงลาวที่สัมพันธ์กับสิทธิของ โดยได้แบ่งหมวดที่เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้หญิงเอาไว้ 3 หมวดด้วยกัน ได้แก่ หมวดที่ 1 คือ สิทธิและพันธะเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย ของพลเมืองลาว หมวดที่ 2 คือ สิทธิและพันธะเสมอภาคระหว่างผัวเมีย และหมวดที่ 3 คือ นโยบายตามกฎหมายต่อแม่หญิงและเด็กน้อยตน (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2527)

ดังนั้น ทางพรรคและรัฐบาลลาวจึงได้กำหนดกฎหมายแรงงานในมาตรการที่จำเป็นจำนวนหนึ่งกับแรงงานเพศหญิง คือ มาตรา 3 ของกฎหมายแรงงานได้ห้ามผู้ว่าจ้างหรือนายจ้างนำไปใช้และอนุญาตให้ผู้ออกแรงงานเพศหญิงเข้าทำงานในลักษณะที่หนักหน่วงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการเฉพาะและการทำงานในเวลา กลางคืนในบรรดาแขนงอุตสาหกรรมทุกประเภทตั้งแต่เวลา 22.00 – 5.00 น. และต้อง

มีเวลาพักผ่อนอย่างน้อย 11 ชั่วโมงก่อนที่จะเริ่มทำงานในวันต่อไป และยังออกกฎหมายห้ามไม่ให้นายจ้างใช้แรงงานผู้หญิงที่กำลังตั้งครรภ์หรือหลังคลอดลูกในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน และทำงานในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายแก่ผู้หญิง เช่น การทำงานในลักษณะแบกหาม หรือยกของหนัก จากการจัดตั้ง ปรับปรุง และขยายขอบเขตการทำงานในด้านการให้คำปรึกษาและปกป้องแม่หญิงและเด็กน้อย ทางศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาวจึงได้สร้างหลักสูตรมารับรองแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ด้วยการจัดตั้งฝึกอบรมเทคนิคการให้คำปรึกษาแก่พนักงานที่ทำหน้าที่ในด้านการให้คำปรึกษาและปกป้องแม่หญิงและเด็กน้อยในทุกระดับชั้นได้แก่ ชั้นศูนย์กลาง ชั้นแขวง ชั้นเมือง และชั้นบ้าน (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2544)

3. โดยการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงเพื่อเข้าร่วมการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากกองทุนใหญ่สหพันธ์แม่หญิงครั้งที่ 3 (1993 – 2000) การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านเศรษฐกิจ ในด้านศิลปหัตถกรรมยังคงได้รับการส่งเสริมจากพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว เนื่องจากการทอผ้าหรือทอผ้าไหม เย็บ ปัก ถัก ร้อย เก็บลดลาย การจักสาน ด้วยฝีมืออันประณีตของกลุ่มหัตถกรรมแม่หญิงลาวได้สร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างมากมายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผ้าทอและผ้าไหมลาว

พรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้พยายามส่งเสริมบทบาทผู้หญิงในเรื่องของการทอผ้าเพื่อช่วยกระตุ้นรายได้ทางเศรษฐกิจของผู้หญิงในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยมอบหมายหน้าที่ให้ทางหน่วยงานชนวนขายของสหพันธ์แม่หญิงลาวได้มีบทบาทในการเลือกหาพื้นที่ที่สามารถเข้าไปส่งเสริมและพัฒนากระบวนการทอผ้าอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะตนของผู้หญิงลาวในพื้นที่เขตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งรายได้เสริมของแหล่งการเกษตรและอาจจะสามารถพัฒนาไปจนถึงการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติในขั้นตอนต่อไป และในช่วงท้ายของข้อความยังเห็นได้อีกว่าทางพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว พยายามผลักดันธุรกิจหัตถกรรมเอกชนในรูปแบบรัฐวิสาหกิจอีกด้วย

นอกจากนั้นในช่วงระยะปี ค.ศ. 1993 – 2000 ผู้หญิงยังเป็นกำลังแรงงานอันสำคัญในการทำไร่การดำ และเป็นเครือข่ายผลักดันการผลิตเป็นสินค้าของประชาชนในเขตตัวเมืองและชนบท การบริการท่องเที่ยวโรงแรม บ้านพัก ร้านอาหาร ล้วนมีผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมจำนวนไม่น้อย (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553) ทำให้เกิดการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านการเกษตรและปศุสัตว์ภายหลังจากกองทุนใหญ่ของสหพันธ์แม่หญิงลาวครั้งที่ 3 ที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1993 มีผลปฏิบัติงานถึงปี ค.ศ. 2000 พรรคและรัฐบาลลาวพร้อมทั้งศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาวยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้หญิงลาว

ในการเกษตรและปศุสัตว์ตามที่เคียวางไว้ในมติของประชุมใหญ่แม่หญิงลาวทั่วประเทศ ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 1988 แต่ครั้งนี้ได้เน้นไปที่ผู้หญิงลาวบรรดาเผ่าต่าง ๆ ให้ได้มีส่วนร่วมเข้าในการสร้างและปรับปรุงเศรษฐกิจสังคมเป็นกระบวนการกว้างขวางในการเกษตรและปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การผลิตข้าว การปลูกพืช เพื่อแก้ไขชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวและการผลิตเป็นสินค้าได้มีการขยายตัวกว้างขวางโดยเริ่มจากหน่วยครอบครัว ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ในรูปแบบใหม่แก่ประชาชนเผ่าต่าง ๆ ในแขวงหัวพัน ซึ่งประกอบด้วย ชนกลุ่มน้อยกว่า 20 เผ่า เช่น ไทขาว ไทแดง ไทเหนือ ไทน้อย ม้ง ขมุ ยูนนาน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาในกลุ่มภาษาไท ดังปรากฏในคอลัมน์หัวข้อ “นักเลี้ยงไก่ดีเด่น” ในหนังสือพิมพ์แม่หญิงลาวปีที่ 16 ประจำเดือนกรกฎาคม 1993 ฉบับที่ 60 (ณัฐชัย อ่ำทอง, 2564)

นอกจากการส่งเสริมด้านการปรับเปลี่ยนวิธีการทำปศุสัตว์แล้ว ทางคณะสหพันธ์ชั้นแขวงต่าง ๆ ยังได้ส่งเสริมการปลูกพืชเพื่อเป็นสินค้าส่งออก ในขบวนการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเหล่านี้ ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยในหลายครอบครัวสามารถสร้างรายรับได้ตั้งแต่ 16 ล้านกีบถึง 52 ล้านกีบต่อปี ซึ่งเป็นปัจจัยใหม่ และเป็นพื้นฐานสร้างความมั่งมีให้แก่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553) จากนั้นการส่งเสริมผู้หญิงด้านเศรษฐกิจในช่วงปี ค.ศ. 2001 – 2005 ปรากฏว่า ได้ส่งเสริมไปที่ขบวนการผลิตหัตถกรรมให้เป็นสินค้าส่งออก ซึ่งมุ่งเน้นที่การส่งเสริมในด้านเศรษฐกิจที่เป็นวิชาชีพ และภูมิปัญญาอันเป็นฝีมือของผู้หญิงมากกว่าการส่งเสริมในระบบโรงงานอุตสาหกรรม โดยในช่วงระยะนี้ทางพรรคและรัฐบาลลาวได้มุ่งเน้นการส่งเสริมสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาของประชาชนลาวมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การทอเครื่องนุ่งห่มเผ่าม้งของแม่หญิงบ้านสมสมัยเมืองไซฮานันครหลวงเวียงจันทน์ การทอผ้าแพรของแม่หญิงเผ่าเย้าเมืองสิง แขวงหลวงน้ำทา การทอชิ้นไหมของแม่หญิงบ้านสะพายเมืองชนะสมบูรณ์แขวงจำปาสัก การเก็บลดสายและออกแบบผ้าไหมของแม่หญิงเมืองซำเหนือ – ใต้แขวงหัวพัน การผลิตหัตถกรรมหวายของแม่หญิงบ้านศรีชมชื่น เมืองศรีโคตรตะบองนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นต้น (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553)

การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาตนเอง ได้เริ่มมาปรากฏในช่วงปี ค.ศ. 2001 – 2005 ซึ่งในช่วงก่อนปี ค.ศ. 2001 ทางพรรค รัฐบาลลาว และสหพันธ์แม่หญิงยังไม่ได้ส่งเสริมบทบาททางด้านนี้อย่างเป็นทางการ เนื่องจากปัจจัยในหลาย ๆ อย่าง เช่น ความไม่พร้อมในด้านคุณภาพและปริมาณของหน่วยสหพันธ์แม่หญิงในแต่ละชั้น แต่เมื่อก้าวสู่ต้นปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ทางสหพันธ์แม่หญิงลาวได้มีความพร้อมมากขึ้น

ที่จะส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองของผู้หญิงในพื้นที่ต่าง ๆ ตามความเห็นของ คณะสหพันธ์ โดยเริ่มจากการจัดตั้งปฏิบัติโครงการสินเชื่อฝากประหยัดชั้นบ้าน เพื่อเป็น กองทุนหมุนเวียนของกลุ่มพัฒนาแม่หญิง โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มทอนเงิน” ซึ่งเป็นกองทุน พัฒนาชั้นบ้านที่ได้จัดตั้งปฏิบัติอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์เขตพิเศษชั้นศูนย์กลาง (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2549)

4. การสร้างนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว

การกำหนดนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมใหม่ เห็นชัดในการประชุมใหญ่ ครบคณะครั้งที่ 9 ของคณะบริหารศูนย์กลางพรรคสมัยที่ 5 ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1994 ศูนย์กลางพรรคจึงมีมติว่าด้วยแนวคิดหรือคำขวัญเกี่ยวกับการเวียงงานวัฒนธรรมในระยะใหม่ กำหนดจุดยืนเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติของลาวว่าหมายถึง วัฒนธรรมประเพณีของหลาย ชนเผ่าที่รวมเข้าเป็นวัฒนธรรมแห่งชาติ (กิติรัตน์ สีหพันธ์, 2550) วัฒนธรรมใหม่ดังกล่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่จะยืนยันความเป็นชาตินิยมลาว ให้คงอยู่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาคน ในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความสามัคคีของคนใน ชาติในอันที่จะปกป้องรักษาและ พัฒนาประเทศชาติ การที่ชาติไม่สามารถรักษามรดกวัฒนธรรม ประเพณีของชาติไว้ได้ ถือเอาเป็นสาเหตุสำคัญให้ชาติเสื่อมสูญถูกชาติอื่นกลืน (หุมพัน รัตตะนะวง, 2544)

พรรคและรัฐบาลลาวยังให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรม โดยผู้นำคนสำคัญอย่าง ไกสอน พมวิหาน ได้แสดงความเห็นไว้ในสุนทรพจน์ว่าด้วยเรื่องสังคมและวัฒนธรรมใน หนังสือพิมพ์เลือกเฟ้นอันเป็นตำราสำคัญต่อการสร้างแนวคิดในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลง รูปแบบเศรษฐกิจในช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 ว่าหนึ่งในบรรดาปัจจัยตัดสินการก่อสร้างสังคม นิยม ก็คือต้องสร้าง “คนลาวรุ่นใหม่” ที่เป็น “คนสังคมนิยม” ดังนั้น จะต้องถือวัฒนธรรม เป็นแนวรบสำคัญของพรรค แนวทางสำคัญในการสร้างคนสังคมนิยมและวัฒนธรรม แบบสังคมนิยม คือ การปลุกปลอบของวัฒนธรรมแนวคิดลัทธิล่าเมืองขึ้น แนวคิดของ วัฒนธรรมระบอบศักดินา พร้อมสร้างวัฒนธรรมแนวคิดสังคมนิยมที่มีลักษณะ เชิดชูน้ำใจ รักชาติ รักสังคมนิยม สร้างทัศนคติมหาชน ทัศนคติเสมอภาคระหว่างหญิงกับชาย ทัศนคติ สามัคคี เสมอภาค เคารพนับถือกันระหว่างบรรดาเผ่า

แนวคิดดังกล่าวได้รับการสืบต่อปรับปรุงและขยายศูนย์ข้อมูลข่าวสารบทบาทหญิง ชายเพื่อการพัฒนาขยายไปทั่วประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ 1995 เป็นต้นมา พร้อมรายงาน การฝึกอบรมครูฝึกบทบาทหญิง – ชาย ในเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแม่หญิง ในการพัฒนาบ้าน” ซึ่งถือว่า เป็นขบวนการฝึกอบรมการวางแผนที่เอาใจใส่บทบาทหญิง ชาย ซึ่งการฝึกอบรมบทบาทหญิงชายได้สร้างความรู้ใหม่และส่งเสริมจิตสำนึกเกี่ยวกับ

สภาพการณ์ของแม่หญิง และขยายงานและการฝึกอบรมให้ลงถึงระดับชุมชน พบว่ามีจำนวนและผู้เข้าร่วมการอบรมในช่วงปี ค.ศ. 2001 – 2005 ทั้งหมด 2,309 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 1,665,065 คน ผู้หญิง 1,156,614 คนผู้ชาย 508,451 คน พร้อมพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นมรดกเชื้อของชาติของผู้หญิงฝึกอบรมยกระดับวิชาชีพวิชาการประกอบการทำงานและความรู้ด้านเทคนิคที่เหมาะสมผลักดันการผลิตเป็นสินค้า และการให้สินเชื่อทุนหมุนเวียนการส่งเสริมการทำหัตถกรรมกสิกรรมเพื่อสร้างรายรับให้ครอบครัวก้าวไปถึงจุดหลุดพ้นความยุ่งยากที่ละชั้นตอน (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553) เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ผู้หญิงสามารถสร้างรายได้และอาชีพใหม่ๆได้ โดยเน้นการยกระดับความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ ให้แก่ผู้หญิงลาวจะทำให้เกิดพัฒนาผู้หญิงให้มีลักษณะที่เป็นสากลอย่างกว้างขวาง (ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว, 2553)

พร้อมทั้งกำหนดสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงลาว ภายหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ที่เน้นกลไกเศรษฐกิจตามระบบการตลาดโลกมากขึ้น ส่งผลให้ผู้หญิงเป็นกำลังแรงสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้นตามลำดับ และการเริ่มเปิดประเทศพร้อมทั้งให้อำนาจบางส่วนกับกลุ่มทุนเอกชนต่างประเทศ ทำให้เกิดการขยายตัวของสถาบันบันเทิงต่าง ๆ กระจายไปทั่วในเมืองหลวงเวียงจันทน์ เนื่องจากการไหลเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจของตัวเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมตามแบบโลกทุนนิยมของประชาชนลาว เช่น ความสนใจและให้ความสำคัญต่อแฟชั่นของโลกภายนอกมากกว่าการนุ่งผ้าซิ่นลาว การฟังเพลงตะวันตกมากกว่าเสียงแคนลาว สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมลาวในยุคจินตนาการใหม่อย่างแท้จริง (สมหมาย ศรีบุญเรือง, 2554)

อภิปรายผลการวิจัย

ภายหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่เป็นต้นมา คือ ปี ค.ศ. 1986 – 2010 การส่งเสริมบทบาทชาย – หญิง ได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและการขยายตัวของแนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพในแนวทางการส่งเสริมบทบาทชาย – หญิง จากการผสมผสานแนวทางใน 2 ส่วนสำคัญ คือ ภายในประเทศหรือระดับชาติ (Nation) และภายนอกประเทศหรือระดับสากล (International) โดยผ่านการรณรงค์จากมติของประชุมใหญ่ทั่วประเทศถึงความเห็นชอบหรือเห็นสมควรในการสร้างแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาในแผนการดำเนินงานเพื่อที่จะนำมติหรือแนวทาง

ดังกล่าวมาสู่ประชาชนตามท้องถิ่น (Local) ต่าง ๆ ในทั่วประเทศจนนำไปสู่การปรับปรุง การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงด้านสิทธิของแม่และเด็กด้านสิทธิและกฎหมายอย่างชัดเจน ผ่านกฎหมายและการพัฒนาเสริมบทบาทผู้หญิงเพื่อเข้าร่วมการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตในระดับต่าง ๆ ตามมาตรฐานสากลพร้อมกำหนดสร้างนโยบายวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับชาตินิยมทางวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว เช่น การแต่งกายเพื่อสะท้อนการดำรงรักษา วัฒนธรรมอันดีงามของชาติเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของชาติให้คงไว้ตามแนวทางของพรรค ประชาชนปฏิวัติลาว

โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพูลำพอน สีหาวง และคณะ (2563) เรื่อง กลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อควมมีประสิทธิภาพของคณะชาวนุ่ม ประชาชนปฏิวัติลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลยุทธ์ การดำเนินงานเพื่อควมมีประสิทธิภาพของคณะชาวนุ่มประชาชนปฏิวัติลาว คือ ด้านการ จัดตั้งและสร้างความเข้มแข็ง ด้านการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ด้านการเข้าร่วม กระบวนการรักษาและพัฒนา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ และด้านการร่วมมือกับ ต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังกล่าวได้ส่งผลต่อการปรับตัว ของกลุ่มคนในสังคมลาว สอดคล้องกับการศึกษาของรณชัย คงเดิม (2553) เรื่อง ภาพสะท้อน สังคมลาวผ่านวรรณกรรมยุค “จินตนาการใหม่” ว่า ภายหลังการปรับเปลี่ยนทางสังคม ภายใต้นโยบายจินตนาการใหม่ ถือเป็นจุดเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของสังคมลาว ส่งผลต่อ พัฒนาการความหลากหลายของโครงเรื่องและแนวคิดในงานเขียนที่แปลกใหม่ในสังคมลาว ที่ถูกนำเสนออย่างมาก คือ การนำเสนอชีวิตของคนลาวที่อยู่ต่างประเทศและคนลาว ที่กลับมาจากต่างประเทศตามนโยบายการกลับมาช่วยพัฒนาชาติ เป็นการเขียนนินยาย ที่ผู้อ่านคลายจากกรอบการเขียนวรรณกรรมแบบเดิมที่เน้นเรื่องสังคมนิยมและการเมือง ส่งผลให้นักเขียนขยายกรอบของงานเขียนที่สะท้อนภาพสังคมลาวสมัยใหม่ภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และสภาพสังคมปัจจุบันที่เน้นความเท่าเทียมของชายหญิง พร้อมกันนั้น แนวด้านการดำรงรักษาวัฒนธรรมแบบชาตินิยมของลาวที่มีการปรับตัวท่ามกลางกระแส การเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ยังคงเน้นวัฒนธรรมอันดีงามของลาวเช่นการแต่งกายและ ภาษาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติรัตน์ สีหพันธ์ (2549) เรื่อง การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าการดำเนินนโยบายทางวัฒนธรรมของ ประเทศสังคมนิยมในกระแสทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ รัฐเลือกใช้ยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองเป้าหมายของอุดมการณ์ชาติในยุคปัจจุบัน และทำให้สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวเป็นรัฐสังคมนิยมที่มีลักษณะพิเศษกว่ารัฐสังคมนิยมอื่น พร้อมทั้งในการศึกษา

นโยบายจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแนวทางขั้นพื้นฐาน ส่งผลต่อ การกำหนด แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาท ชาย – หญิงด้านต่าง ๆ ขององค์กรแนวร่วมต่างๆ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล ในการกำหนด แนวทางในการกิจหรือกิจกรรมในด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการยกระดับชีวิต ของประชาชน สอดคล้องกับงานของณัฐชัย อ่ำทอง (2564) เรื่อง นโยบายของรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงผ่านสหพันธ์แม่หญิง ลาวว่า การสร้างครอบครัววัฒนธรรมที่ดีนั้น ต้องนำปฏิบัติกันทั้งครอบครัว ไม่ใช่การปฏิบัติ เฉพาะผู้หญิงฝ่ายเดียว ซึ่งนอกจากการเป็นเมียที่ดีแล้ว ก็ต้องมีสามีที่ดีอีกด้วย ถึงจะเป็น การสร้างครอบครัววัฒนธรรมที่ดีงามแนวทางของ พรรคและรัฐบาลลาว

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหวังเพื่อที่เน้นความเข้าใจความสัมพันธ์และบทบาททางสังคม ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของลาวในยุคจินตนาการใหม่ต่าง ๆ ทำให้เกิดสภาวะการปรับตัวของคนในชุมชนที่หลากหลายประเด็นทั้งในแง่กฎหมาย เช่น การปรับปรุงกฎหมาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตตลอดจนอย่างไรก็ตามการดำรงอัตลักษณ์ ในเรื่องชาตินิยมยังคงสอดคล้องกับนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การกำหนดนโยบายของ สปป. ลาว ในยุคปัจจุบัน ควรเน้นทำความเข้าใจความ หลากหลายทางวัฒนธรรมของเป็นแนวทางในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนใน สปป. ลาว ควรเน้นการสร้าง ความ เข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของลาวยุคก่อน และหลังยุคจินตนาการใหม่เปรียบเทียบในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง องค์ความรู้และวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2564 สัญญาเลขที่ SOCHIS25640002

เอกสารอ้างอิง

- กิติรัตน์ สืบพันธ์. (2549). *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ลาวสมัยใหม่ (ค.ศ.1975 – ปัจจุบัน)* (ดุฎิ นิพนธ์ปรัชญาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาโทศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2550). *การจัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณัฐชัย อำทอง. (2564). นโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงผ่านสหพันธ์แม่หญิงลาว. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(1), 51–63.
- พูลำพอน สีหาวง และคณะ. (2563). กลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อควมมีประสิทธิผลของคณะชาหนุ่มประชาชนปฏิวัติลาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *Journal of Buddhist Education and Research (JBRE)*. 6(2). 162–173.
- รณชัย คงเดิม. (2553). *ภาพสะท้อนสังคมผ่านวรรณกรรม “จินตนาการใหม่” (ค.ศ. 1986 – ปัจจุบัน)* (ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว. (2527). *บรรดาเอกสารสำคัญของกองประชุมใหญ่แม่หญิงลาวทั่วประเทศครั้งที่ 1*. เวียงจันทน์: ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว.
- _____. (2544). *เอกสารกองประชุมใหญ่ผู้แทนแม่หญิงลาวทั่วประเทศครั้งที่ 4*. เวียงจันทน์: ศูนย์ข้อมูลข่าวสารบทบาทหญิง-ชาย เพื่อการพัฒนาศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว.
- _____. (2553). *ประวัติมูลเชื้อสหพันธ์แม่หญิงลาว*. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.

- สมหมาย ศรีบุญเรือง. (2554). การสร้างอัตลักษณ์ผู้หญิงลาวโดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึงปัจจุบัน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2548). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ.
- หุมนัน รัตตะนวง. (2544). วัฒนธรรมและวัฒนธรรมใหม่ของลาว. ใน เอกสารประชุมวิชาการ เรื่อง ภาษาและวัฒนธรรมของชนเผ่าในแขวงเซกอง สปป. ลาว. (น. 1-11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนินทร์ พุฒิชิต. (2546). ความสัมพันธ์เชิงนโยบายระหว่างการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจลาวภายใต้ “จินตนาการใหม่” ค.ศ. 1986 – 2000 (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.